

[Elgaard.]

private bygherrer, og det skulle ikke undre mig, om det direkte og hurtige resultat, hvis forslaget gennemføres, vil blive, at enhver form for privat byggeri standser straks.

Det er endvidere en svækkelse af den nuværende rimelige tilstand, at man ikke har bevaret muligheden for ved genudlejning med kommunalbestyrelsens samtykke at forhøje lejen noget. Det er en bestemmelse, der så vidt mig bekendt har fungeret udmærket i de forløbne år, og da man jo principielt afviser enhver lejeudligning, burde sådanne små ventiler, der giver en smule sporadisk udligning af lejeniveauet og en smule omskiftning af lejerne, bevares. Jeg havde også ventet, at selv lejerorganisationerne kunne have accepteret så megen sund fornuft fra den højtærede boligministers side.

Jeg har tidligere påpeget og vil gentage her, at en væsentlig del af bolignøden er skabt ved de offentligt iværksatte foranstaltninger, men alligevel må man sige, at byggeriet i de sidste ti år ikke har været helt ringe.

Forholdet er jo det, at i årene 1939—47 blev der rundt regnet opført 100 000 lejligheder i Danmark, og da man før krigen regnede med, at den normale befolkningstilvækst medførte et forøget boligbehov på en halv snes tusind lejligheder om året, så skulle det byggeri, der er foregået, have været nogenlunde tilstrækkeligt. Men her har jo en række andre forhold indvirket, bl. a. det jeg nævnte om enlige personers efterspørgsel efter selvstændige lejligheder.

Jeg vil gerne sige, at jeg lægger vægt på, at man fra boligministeriets side vil stille sig således, at hele byggearbejdskraften i den kommende tid vil kunne mobiliseres, for derigennem ville man i virkeligheden forholdsvis hurtigt kunne nå til bedre tilstande. Hvis den højtærede ministers forslag bliver til lov, og hvis hans principielle udtalelser vedrørende byggeriet bliver den gældende linie, så tror jeg, jeg tør sige, at de kommende år for byggeriets vedkommende vil blive en march på stedet, og det er endda ikke udelukket, at den højtærede minister vil komme til at opleve, at forholdene forværrer. Når man stopper ethvert åndehul for det private byggeri og enhver bevægelse på boligområdet, så skal det gå galt, og det er der ingen tvivl om, at det også vil. Det er jo ikke noget helt ringe bidrag, man fra private bygherrers side har ydet til afhjælpning af boligangsten, idet man i den sidste halve snes år har opført 37 000 lejligheder. Det er dog en kends-

gerning, at hvis man ikke havde haft det antal, havde forholdene i vort land i dag været langt, langt alvorligere.

Nu sagde imidlertid ministeren, at han vil bestemme byggeriets omfang, ikke ud fra trangen til boliger, men ud fra den eksisterende arbejdskraft og den tilstedeværende mængde af materialer. Det er en højst mærkelig målestok for byggeri, særlig når man tager i betragtning, at den højtærede minister har den opgave at afskaffe bolignøden. Arbejdskraften, ja, den kan jo udvides. Der kan uddannes bygningshåndværkere. Der kan omskoles mennesker, som har beskæftiget sig i mange år med murerarbejde og bygningsarbejde i det hele taget, så der kan blive en betydelig større mulighed for at sætte arbejdskraft ind. Dertil kommer, at materialesituationen er blevet betydeligt bedre, således at også ministeriet mener at kunne lempe på vilkårene med hensyn til andet byggeri, og det skulle derfor være muligt for ministeren at sige, at det ved siden af det sociale byggeri vil være muligt også at skabe betingelser for andet byggeri og derigennem øge boligernes antal.

Men når ministeren nu i forbindelse med den målestok, han vil bruge for bedømmelse af byggeriets omfang, siger, at når man flytter huslejestoppet frem til også at gælde byggeri i tiden 1939—1948, er det ikke værre, end det var for bygherrerne, da man flyttede byggestoppet frem til 1939, så kan det ikke være rigtigt. Jeg har på en række områder påpeget, hvor vanskeligt stillet grundejerne har været med den store økonomiske belastning og mindre ret til at få godtgjort prisstigninger i forhold til, hvad grundejerne havde forud for 1939. Den indstilling, ministeren har givet udtryk for på dette område, falder godt i tråd med lovforslagets linie for det private byggeri i det hele taget. Det ser virkelig ud, som om grundejerne en for alle og alle for en skal gøres til misliebige personer, som der ikke er grund til at tage noget som helst hensyn til.

Det er også et stort skridt i socialiserende retning, at man i lovforslaget lukker af for aftalefrihedsprincippet. Motiveringen er jo den, at lejerne ikke kunne klare sig overfor det pres, der blev lagt på dem, når talen var om frie aftaler. Jeg skal indrømme, at ikke alle grundejere er gode børn, og jeg føjer til, at venstre intet har tilovers hverken for byggehajer eller udlejahajer, men vi er overbevist om, at det store flertal af Danmarks grundejere er lige så rettænkende og sundt dømmende menne-